

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุปการศึกษา

การศึกษาทางด้านห่วงโซ่อุปทานในสินค้าเกษตรของจังหวัดชลบุรีและการประยุกต์ใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นการบูรณาการข้อมูลและองค์ความรู้ เพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจ การวางแผนเพื่อการเติบโตที่มีความมั่นคง และกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงลึกในพื้นที่ โดยทำการสัมภาษณ์หัวหน้ากลุ่มเกษตรกรพหุตาหลวง อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาปัญหา กำหนดแนวทางแก้ไขและสร้างกรอบการดำเนินการวิจัยในประเด็นการศึกษาทั้ง 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่หนึ่ง การจัดการข้อมูลและห่วงโซ่อุปทาน ประเด็นที่สอง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในการบริหารจัดการ

6.1.1 การจัดการข้อมูลและห่วงโซ่อุปทาน

พบว่า การศึกษาทางด้านสินค้าเกษตรโดยรวมของจังหวัดชลบุรี สินค้าเกษตรที่มีความน่าสนใจในการศึกษา คือ สับปะรด เนื่องจากยังไม่มีแนวทางสนับสนุนจากภาครัฐที่ชัดเจน ขาดการส่งเสริมและพัฒนาห่วงโซ่อุปทานอย่างเป็นระบบ จากการศึกษาพบว่า ลักษณะโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจสับปะรด โรงงานแปรรูปจะมีอำนาจการต่อรองสูง สามารถกำหนดราคารับซื้อจากการจัดระบบโควต้าในการขาย และผลผลิตหลักมากกว่า 80% ส่งเข้าโรงงานแปรรูปและเน้นทำการแปรรูปเพื่อส่งออก โดยลักษณะทางโครงสร้างทำให้โอกาสในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าที่เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อทำแปรรูปสินค้าภายในชุมชนนั้น มีอุปสรรคทางด้านวัตถุดิบ ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจในการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาสินค้าสับปะรด ทั้งๆที่การแปรรูปสินค้าสับปะรดสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า ประมาณ 5 – 6 เท่า และองค์ประกอบทางด้านการตลาด ในการหาแหล่งทุน การสร้างแหล่งกระจายสินค้าสับปะรด การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อทำการแปรรูป ไม่สามารถนำสินค้าเข้าสู่แหล่งจำหน่ายที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ดังนั้น การพัฒนาอย่างเป็นระบบจะช่วยให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยต้องมีการกำหนดราคามาตรฐาน การแก้ปัญหาโควต้า การสร้างแหล่งจำหน่าย รวมไปถึงการวิจัยพัฒนามาตรฐานและคุณภาพสินค้าสับปะรด โดยรัฐต้องเข้ามาดำเนินการช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ โดยจากการผลจากการศึกษา ผู้ทำการศึกษาได้จัดทำ แบบจำลองห่วงโซ่อุปทานในรูปแบบเดิมเปรียบเทียบกับแบบจำลองห่วงโซ่อุปทานที่จัดทำขึ้นใหม่ทั้ง 2 ส่วน ได้แก่

ห่วงโซ่อุปทานสับปะรดส่วน A : เป็นแนวทางปรับปรุงกระบวนการเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร ทางด้านการแปรรูป โดยเน้นปรับปรุงกระบวนการแปรรูปในกลุ่มชุมชน โดยการคงกระบวนการผลิต สับปะรดในรูปแบบเดิม และเพิ่มกระบวนการใหม่มีด้วยกัน 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง การพัฒนาบรรจุ ภัณฑ์ และสร้างตราสินค้า ส่วนที่สอง การส่งเสริมแหล่งจำหน่าย ส่วนที่สาม การเปิดตลาดทั้งในและ ต่างประเทศ

ห่วงโซ่อุปทานสับปะรดส่วน B : เป็นแนวทางปรับปรุงการผลิต เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับ สินค้าเกษตรตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ จากการศึกษาห่วงโซ่อุปทานสับปะรดเดิม วิเคราะห์ได้ว่า เกษตรกรมีความพึงพอใจสูงสุดในการจำหน่ายผลสดจากไร่ มากกว่าการจำหน่ายสินค้าแปรรูป ถึงแม้จะ ได้ราคาไม่สูงมาก แต่ได้ผลตอบแทนทันที และประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตสับปะรดส่งออกมาก เป็นอันดับ 1 ของโลก จึงเป็นโอกาสที่จะพัฒนาผลผลิตที่สร้างจุดแข็งให้กับสับปะรดได้ในระยะยาว

แนวทางการปรับปรุงห่วงโซ่อุปทานสับปะรดผลสดเพื่อการบริโภค จึงมุ่งเน้นการวิจัยและ พัฒนาพันธุ์ที่มีคุณภาพ แตกต่าง สามารถเข้าสู่กลุ่มตลาดใหม่ได้ รวมทั้งสามารถครอบครองส่วนแบ่ง การตลาดเดิมได้เพิ่มมากขึ้นด้วย ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ที่คุ้มค่าและยั่งยืนต่อเกษตรกร เพิ่มอำนาจการ ต่อรอง และเพิ่มทางเลือกในการกระจายผลผลิตให้มากขึ้น โดยได้เพิ่มกระบวนการใหม่ 5 ส่วน คือ ส่วนที่ หนึ่งการวิจัยและพัฒนาพันธุ์ และปุ๋ยชีวภาพ ส่วนที่สองการกระจายพันธุ์และวางแผนจัดการพื้นที่ เพาะปลูก ส่วนที่สาม การวางแผนเก็บเกี่ยว ส่วนที่สี่ การพัฒนาผลสดพรีดี และส่วนสุดท้ายการจัดทำ ตลาดกลาง

6.1.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อช่วยในการบริหารจัดการ

วิเคราะห์ได้ว่า การคัดเลือกสินค้าเกษตรเพื่อใช้ในการศึกษานี้ จำเป็นต้องมองเห็นภาพรวม ของข้อมูลด้านการผลิต ทั้งในระดับประเทศ และระดับจังหวัด จึงเลือกใช้เทคโนโลยีด้านภูมิสารสนเทศ เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูล และจากผลการศึกษาในประเด็นแรก ทำให้มองเห็นแนวทางในการ แก้ไขปัญหา ที่เป็นแนวทางด้านนโยบายในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ซึ่งจำเป็นต้องอาศัย ผู้เชี่ยวชาญจากหลายสาขาในการปฏิบัติงานจริง ดังนั้น เพื่อให้ผลการศึกษาสามารถต่อยอด และนำไป ปฏิบัติได้จริง ผู้ศึกษาจึงนำเสนอระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ หรือ Internet GIS-MIS ที่สามารถใช้ในการ แสดงผลภาพรวมของข้อมูลในเชิงพื้นที่ ประกอบกับข้อมูลสถิติ

จากการศึกษาศักยภาพ ประสิทธิภาพการใช้งานของระบบ Internet GIS-MIS นั้น พบว่า เป็นระบบที่สามารถใช้งานได้ง่าย และไม่ต้องซื้อซอฟต์แวร์ลิขสิทธิ์ เนื่องจากเป็นการพัฒนาบนพื้นฐาน ของ Open Source และมีหน่วยงานที่เชี่ยวชาญ มีความพร้อมในการพัฒนาระบบเป็นอย่างดี ทั้งนี้ สิ่ง สำคัญในการใช้งานข้อมูลบนระบบประกอบการวิเคราะห์นั้น คือ การมีข้อมูลสนับสนุนที่ครอบคลุมในทุก ด้าน และทุกกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ผู้ศึกษาจึงได้จัดกลุ่มข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลสนับสนุนการทำวิจัย ข้อมูล

สนับสนุนการวางแผนปริมาณการกระจายพันธุ์สู่เกษตรกร ข้อมูลวิเคราะห์พื้นที่ ข้อมูลผลผลิต ข้อมูลสนับสนุนการเพิ่มมูลค่า และข้อมูลสนับสนุนด้านแหล่งจำหน่าย โดยในแต่ละข้อมูล ผู้ศึกษาได้อธิบายถึงการใช้ประโยชน์ รวมถึงแหล่งข้อมูล และนำเสนอตัวอย่างหน้าจที่เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ติดตามสถานการณ์ และใช้ประกอบการวางแผนนโยบายต่อไป

6.2 ปัญหาและอุปสรรค

จากการศึกษา พบปัญหาแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น ประเด็นที่หนึ่ง การรวบรวมข้อมูลและการใช้ประโยชน์ข้อมูล ประเด็นที่สอง การบูรณาการข้อมูลระหว่างหลายองค์ความรู้และการนำเทคโนโลยีมาจัดการข้อมูล ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การรวบรวมข้อมูล และการใช้ประโยชน์ข้อมูล การสำรวจข้อมูลในพื้นที่ พบว่าการรวมกลุ่มเกษตรกรยังไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านการเก็บข้อมูล และการนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ขาดแนวทางในการดำเนินการที่มีความชัดเจนต่อเนื่อง ปัญหาทางด้านฐานการเก็บข้อมูลที่ขาดความเชื่อมโยงในระดับหน่วยงาน มีข้อมูลที่มีการจัดทำซ้ำซ้อนกันและไม่ตรงกัน ทำให้ต้องมีการตรวจสอบข้อมูลและระบุที่มาให้ชัดเจน รวมทั้ง ขาดการสนับสนุนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการตลาด ทำให้สูญเสียโอกาสในการดำเนินการ

ประเด็นที่สอง การบูรณาการข้อมูลระหว่างองค์ความรู้และการนำเทคโนโลยีมาจัดการข้อมูล จากการทำการศึกษพบว่า การบูรณาการข้อมูลต้องมีการพัฒนากระบวนการและกรอบวิธีแนวทางที่เป็นระบบ ทำให้ต้องมีการพัฒนาแนวทาง เพื่อทำการเชื่อมโยงการนำข้อมูลมาใช้ให้เป็นประโยชน์เพื่อการตัดสินใจ ต้องมีการปรับรูปแบบในการทำการศึกษาเพื่อความเหมาะสมกับสถานการณ์จริงที่มีการลงพื้นที่

6.3 ข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนา

แนวทางการพัฒนาต้องสร้างสมดุล เสถียรภาพ ระหว่างเกษตรกรผู้ปลูกสับปะรด และโรงงานแปรรูป เพื่อสร้างแนวทางการเชื่อมโยงที่เป็นระบบระหว่างเกษตรกรผู้ผลิตและโรงงานแปรรูป เพื่อประกันราคารับซื้อ และควบคุมผลผลิตให้มีความเหมาะสมตลอดปี จึงต้องมีการพัฒนาแนวทางอย่างเป็นระบบ ต้องมีการสนับสนุนจากทางภาครัฐ มีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงอย่างเร่งด่วน เพื่อสร้างความชัดเจน ในแนวทางการพัฒนา ต้องส่งเสริมทางเลือกทางด้านความร่วมมือของกลุ่มเกษตรกร เพื่อทำการแปรรูปสินค้าสับปะรด พัฒนาผลิตภัณฑ์และการเข้าถึงแหล่งจำหน่าย ทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสร้างอำนาจในการต่อรอง การเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์สับปะรด ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาทั้งระบบห่วงโซ่อุปทาน เกิดการสร้างงานและการกระจายรายได้ที่มีความมั่นคงในระยะยาว